

1. Úvod

Plasmonické nanočástice ušlechtilých kovů jsou předmětem zájmu především pro své unikátní optické a elektrické vlastnosti^{1, 2}, které jsou závislé na velikosti a tvaru částic, na jejich vzájemném uspořádání a vzájemných interakcích v jejich souborech³⁻⁵. Jediněčné optické vlastnosti plasmonických kovových nanočástic jsou výsledkem povrchových kolektivních oscilací volných elektronů. Tento elektrodynamický jev se nazývá povrchový plasmon. Při excitaci povrchových plasmonů světlem s rezonanční vlnovou délkou dochází k výraznému zesílení intenzity elektromagnetického pole v blízkosti nanočástice. Na lokálním zesílení elektromagnetického pole jsou založeny tzv. povrchem zesílené optické procesy. Vědecký a aplikační obor zabývající se optickými vlastnostmi kovových nanočástic a povrchem zesílenými optickými jevy je označován jako plasmonika⁵. Plasmonické nanočástice nacházejí využití v povrchem zesílené Ramanově spektroskopii⁶, katalýze⁷, mikroelektronice a také jsou využívány jako biologické sondy pro diagnostické účely⁸. Velikost nanočástic umožňuje kontrolovat fyzikální a chemické vlastnosti hybridních systémů, ve kterých jsou nanočástice kombinovány s molekulami; lze tak řídit např. jejich katalytickou aktivitu, vodivost, luminescenci nebo fotoisomerizaci adsorbátu. Jednou z metod přípravy definovaných souborů kovových nanočástic je laserová ablace⁹ a fragmentace^{10, 11}. Cílem je většinou příprava souboru částic takových velikostí, které poskytují vysoké lokální zesílení elektromagnetického pole ve svých funkčních souborech, např. dimerech.

Plasmonické nanočástice jsou díky svým jedinečným optickým a elektrickým vlastnostem vhodnými komponentami pro začlenění do kompozitů s π -konjugovanými polymery^{12, 13}. Lze očekávat, že v těchto kompozitech budou delokalizované π -elektronové stavy polymeru interagovat s lokalizovanými povrchovými plasmony nanočástic. Dále se předpokládá se, že π - π^* excitované stavy konjugovaného polymeru budou ovlivněny interakcí s plasmonickými kovovými nanočásticemi a rovněž optické vlastnosti nanočástic budou ovlivněny přítomností polymeru. Morfologie kovových nanočástic v nanokompozitech přitom hraje klíčovou roli v porozumění a objasnění těchto jevů, které jsou v současnosti předmětem mnoha studií. Začlenění těchto nanočástic do systémů s π -konjugovanými polymery vede k novým nebo zlepšeným optickým a elektrickým vlastnostem kompozitních materiálů, např. zvýšení vodivosti^{14, 15} nebo zesílení¹⁶ či naopak zhašení¹⁷ fluorescence polymeru v blízkosti povrchu nanočástic. Těchto nanokompozitních materiálů může být využito v optoelektronických zařízeních jako jsou solární články, diody, senzory, elektronické paměti apod.

Nanokompozity π -konjugovaných materiálů a kovových nanočástic byly připraveny z různých kovů (Au, Ag, Cu, Pt) a různých typů konjugovaných polymerů, oligomerů a jednoduchých molekulárních linkerů^{12, 13, 18}. Vliv vzájemné interakce π -elektronového konjugovaného systému organických materiálů a oscilujících elektronů kovové nanočástice na optické a elektrické vlastnosti těchto kompozitů byl studován v několika pracích^{19,22}. Jako příklad může být zmíněna studie Wessels et al.¹⁹. V této studii byly vyšetřovány optické a elektrické vlastnosti kompozitních filmů skládajících se z Au nanočástic a krátkých π -konjugovaných molekulárních linkerů. V případě bis-dithiokarbamátů, použitého jako linkeru spojujícího Au nanočástice, extinkční pás charakteristický pro izolované Au nanočástice vymizel a byla pozorována širokopásmová optická absorpce typická pro objemový kov. Tato absorpce byla vysvětlena překryvem molekulových orbitalů linkeru s povrchovými plasmony nanočástic, který vede ke vzniku rezonančního stavu. Elektrická vodivost tohoto filmu byla o řád větší než v případě filmu, ve kterém byl použit nekongugovaný linker stejného typu. Autoři navrhli, že přenos elektronu je nerezonanční tunelovací proces podél nekongugovaných částí linkeru a rezonanční tunelovací proces v konjugovaných částech linkeru. Některé fotofyzikální procesy jako například zesílení Ramanova rozptylu^{23, 24} nebo zesílení/zhašení fluorescence^{16, 25, 26} v těchto kompozitních materiálech jsou v současnosti intenzivně zkoumány a získané výsledky jsou srovnávány se systémy, ve kterých byly použity nekongugované materiály stejného typu. Byly již publikovány také první možné aplikace těchto kompozitů¹².